

Akilerartarnikkut kalaallit eqqumiitsuliortuisa akilerartinneqartarunnaarnissaannik isertitaasa eqqumiitsuliornermik aallutaqarnertik tunngavigalugu aningaasaqarnikkut aamma allaffissornikkut kingunerisinnaasaasa misissuisoqarnissaanik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Misissuineq UKA2020-mi Inatsisartunut agguanneqarluni naammassereerneqarsimassaaq.
(Inatsisartunut ilaasortaq Pele Broberg, Partii Naleraq)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Nunanilu Avannarlerni suleqatigiinnermut Naalakkersuisoq)

Siullermeerinnineq

Inatsisartunut ilaasortaq Pele Broberg aalajangiiffigisassatut siunnersuummik saqqummiussineranut qujaffigaarput. Naatsumik oqaatigalugu inuussutissarsiutigalugu eqqumiitsuliorlut eqqumiitsuliornermik ingerlataminnut atatillugu isertitaat akileraarusersorneqarunnaassappata tamatuma aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassaasa misissornissaannik Naalakkersuisut peqquneqarnissaat aalajangiiffigisassatut siunnersuummi siunertarinqarpoq.

Akilerartitsisanninnikkut eqqumiitsuliornermik ingerlataqarnissap soqutiginarnerulersinnaanera, kiisalu pingaartumik takornariaqarnermut atatillugu aaqqissuussanillu eqqumiitsuliornermut attuumassuteqartunit annertunerusumik kaaviiartitsisoqarsinnaanera siunnersuuteqartup aalajangiiffigisassatut siunnersuuteqarnerminut tunngavilersuutigai.

Aningaasarsiat sorliit akileraarutaasussaansut aningaasarsianit akileraarutit pillugit Inatsisartut inatsisaanni § 13-imi allassimavoq. Aningaasarsiat aallaaviatigut assigiimmik suliarineqartarput aammalu aningaasarsiat suminnaanniit pissarsiarineqarnersut apeqqutaatinneqartarnani. Aningaasarsiat ataasiakkaat suussusiinut atatillugu isiginiagassanik assigiinngiaartunik, tassungalu ilanngullugu inuussutissarsiornermut inuiaqatigiinnullu atatillugu, isiginiagassanik tunngaveqartut arlallit pingaarnertut malittarisassami tassani ilaatinneqanngillat.

Innuttaasut aalajangersimasut inuussutissarsiornikkut ingerlataminnit aningaasarsiaannik akilerartitsisoqanngippat, tamatuma kingunerissava pineqartut akileraarusersueriaaseq aqputigalugu tapiissutinik tunineqassammata. Tamanna innuttaasut inuussutissarsiutaat aningaasarsiaallu tunngavigalugit assigiinngissitsinermik aallarniissaaq aammalu pisortat aningaasartuutaat innuttaasunit takujuminaallissallutik.

Tassunga atatillugu apeqqutit makku isumaliutigineqartariaqarput:

- Isiginiagassat suunuku inuussutissarsiutigalugu eqqumiitsuliortut akileraarusersorneqannginnissaannut tunngavigineqartut?
- Eqqumiitsuliortup suliai utoqqaat paaquttariallillu illuini sulisunit, imaluunniit aalisakkanik suliffissuarmi sulisunit tapersersorusunnarneruppat pingaartinneqarnerullutilluunniit?

Naalakkersuisut isumaqarput inuussutissarsiutigalugu eqqumiitsuliortut assersuutigalugu fabrikimi, aalisartutut nakorsatulluunniit sulinerikkut isertitalinnit annikinnerusumik akileraartinneqassanngitsut. Tamatta aningaasarsiatigut aallaavittut isigalugu assigiimmik akileraarusersorneqartariaqarput, inuuniarnitsinnut qanoq aningaasarsiarineqarsimanersut apeqqaatinnagu.

Taamaattumillu inuussutissarsiutigalugu eqqumiitsuliortut iluaqutaasussamik immikkut pineqalersinnaanerannik misissuinissaq Naalakkersuisut tapersersorsinnaanngilaat.

Naalakkersuisut eqqumiitsuliornermut eqqumiitsuliortunullu tapersersuisooreerput isumaqarlutillu eqqumiitsuliorneq pingaaruteqarluinnartuusoq. Eqqumiitsuliorneq atuarfintut aammalu meeqqanik inuusuttuaqqanillu ilinniartitsinermit ilaatinneqartariaqarpoq, aammalu pisortat ingerlatsiviinik sanaartornernillu pilersaarusiordermi inuiaqatigiinnilu assigiinngitsorpasuarput atatillugu ilaatinneqartariaqarluni. Aningaasanut inatsimmi eqqumiitsuliornermut kulturimullu tapiissutitut ukiumoortumik 12 mio. kr.-t immikkoortinneqartarput¹. Eqqumiitsuliornermut eqqumiitsuliortunullu aningaasatigut tapiissutit aningaasanut inatsit kommunillu missingersuutaat aqutitigalugit sulii isumagineqartariaqarput, nunatta karsiata kommunillu aningaasaataasa ataatsimut pingaarnersiornerisa ilaattut, akileraarusersueriaatsitsinni immikkut aqqissuussinerit aqutiginagit.

Siunnersuuteqartup oqaatigaa akileraartitsinnginneq eqqumiitsuliortuunissap kajuminnarnerulernissaanut kinguneqarsinnaasoq, eqqumiitsuliortunut kajumilersitsisinnaasoq, kulturimut siuarsaataasinnaasoq naggataatigullu inuiaqatigiinnut iluaqutaasumik inuussutissarsiutitigut kaaviaartitsinermit annertusaaqataasinnaasoq.

Imaassinnaanerpami pisiniarfimmik piginnittoq, aalisartoq suliffissuarmilu sulisoq namminerpiaq inuussutissarsiutimik akileraarutitigut oqilisaaffiginissaanut assiginik tunngavilersuuteqalissasut?

Siunnersuuteqartup innersuussutigaa inuussutissarsiutigalugu eqqumiitsuliortup allallu akornanni killiliinermit aningaasarsianit akileraarutit pillugit inatsimmi § 2, nr. 6-imi immikkoortitsineq aallaaviusinnaasoq. Timersortartut inuussutissarsiutigalugulu eqqumiitsuliortut nunanit allaneersut, assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni tusarnaartitsinermit aningaasarsiaat, Kalaallit Nunaanni akileraarutaasussaataasut aalajangersakkami aalajangersarneqarpoq.

Aningaasarsiat akileraarutaasussaanninnerat pineqartillugu eqqumiitsuliornermik ingerlataqarneq suunersoq, aningaasarsiat eqqumiitsuliornermik qaqugukkut ingerlatameersuussanersut ingerlatameersuussannginnersulluunniit, kiisalu

¹ Aningaasanut inatsit 2019: Konto pingaarneq 40.95.01, Eqqumiitsuliornermut kulturimullu tapiissutit allat.

inuussutissarsiutigalugu eqqumiitsuliortup aliikkutaralugu eqqumiitsuliortumit eqqumiitsuliornermik ingerlataminit akissarsiaminut sulii akileraartussaataasup suna allaanerussutigineraa, akileraartarnermut inatsimmi killilissallugu pingaaruteqassaaq.

Aammattaaq pineqassaaq suliassaqarfik suut eqqumiitsuliaanersut eqqumiitsuliaannginnersulluunniit naliliiffigissallugu Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmi suliatigut piginnaasaqarfiunngitsaq, taamaattumillu naammagittaalliortut amerlariataarsinnaallutik innuttaasunullu aaqqiagiinngissuteqartoqaratarsinnaalluni.

Eqqumiitsuliornermik ingerlataqarnermit isertitat akileraarutaasussaataanerit atorunnaarsinneqassappat taama isertitaqarnissamut aningaasartuutinit ilanngaanneqarsinnaatitaaneq assinganik atorunnaassaaq. Tamanna killiliiniarnermi ajornartorsiuterpassuarnik nassataqassaaq, tamatumani qulaajarneqartariaqassalluni pineqartup inuussutissarsiutigalugu eqqumiitsuliornermik ingerlataanut ilanngaateqartussaataanngitsumut atatillugu aningaasarsiaqalernissaq anguniarlugu ingerlatsinermit aningaasartuut aalajangersimasooq akilerneqarsimanersooq, imaluunniit nammineq atugassatut allatulluunniit ingerlatamut ilanngaateqartussaataasumut atugassatut akilerneqarsimanersooq. Inuussutissarsiutigalugu eqqumiitsuliortoq assersuutigalugu angerlarsimaffimmi ilaa nipigissaaffittut eqqumiitsuliortutulluunniit sullivittut inississimappagu pineqartup ernianut aningaasartuutaasa ilaat qanoq annertutigisut ilanngaateqartussaataanerisut ilaatigut isummerfigineqassaaq.

Inuussutissarsiutigalugu eqqumiitsuliortut eqqumiitsuliornermik ingerlatsinermit isertitaasa akileraarutaasussaannnginnissaat Naalakkersuisunit misissorneqarniarloq akuerineqassagalarpat akileraaruseriaatsip pisariunerulerneranik nassataqassaaq aammalu atornerluisoqaratarsinnaanera minnerpaaffissaaniitinneqassappat allaffissornermut, aaqqiagiinngissutit aaqqinnissaannut akileraarutitigullu nakkutilliinissamut aningaasartuutit qaffariaateqarnerannik nassataqassalluni. Aamma innuttaasut aningaasarsiatigut assinginiq atugallit allaanerusumik pineqalernerannik nassataqassaaq aammalu akileraarusersueriaatsimik nammaqatigiinngiffiunerusumik siuarsaataassalluni.

Tamakku pissutigalugit aalajangiiffigisassatut siunnersuut itigartinneqassasoq Naalakkersuisunit inassutigineqarpoq.